

AMERIKANSKI SLOVENEC

PRVI SLOVENSKI LIST V AMERIKI.

Geslo: Za vero in narod — za pravico in resnico — od boja do zmage!

GLASILO SLOV. KATOL. DELAVSTVA V AMERIKI IN URADNO GLASILO DRUŽBE SV. DRUŽINE V JOLIETU, — S. P. DRUŽBE SV. MOHORJA V CHICAGO IN ZAPADNE SLOVANSKE ZVEZE V DENVER, COLORADO.

NAJSTAREJŠI
IN NAJBOLJ
PRILJUBLJEN
SLOVENSKI
LIST V
ZDRUŽENIH
DRŽAVAH
AMERIŠKIH.THE OLDEST
AND MOST
POPULAR
SLOVENIAN
NEWSPAPER
IN UNITED
STATES OF
AMERICA.

LETNIK XXXV.

CHICAGO, ILL., PETEK, 5. FEBRUARJA — FRIDAY, FEBRUARY 5, 1926.

ŠTEV. (No.) 24.

Eksplodzija v rudniku, 19 premogarjev mrtvih.

OGENJ JE POVZROČIL, DA JE NASTALA RAZSTRELBA V PREMAGOVNIKU, KO JE BAŠ ZAPUSTILO SEDEM STO PREMOGARJEV DELO; V JAMI JE OSTALO LE 21 DELAVCEV.

Pittsburgh, Pa. — Ko so v sredo zvečer premogari, 700 po številu zapustili svoje mučno delo v premogovniku Pittsburgh Terminal Coal korporacije v Horning, je ostalo v jami še 21 delavec, ki so bili zaposleni pri gašenju ognja, ki je nastal v rovu, a je bil le tako malenkost, da niso pripisovali temu večje važnosti. Pri gašenju se pa vname plin in nastane eksplozija. Trije premogari so bili na mestu ubiti, dva sta se rešila, 16 je pa zasuklo, katerih trupla še niso došla.

Reševalci so bili takoj na mestu in neumorno delali, da bi rešili katerega od zasutih.

Velika sreča je bila to, da ni nastala eksplozija že preje, ko so bili vsi premogari na delu. Po zadnjih tozadevnih poročilih posnemamo, da se je moglo reševalno delo opustiti, ker se je ogenj širil. Vse moči je bilo treba napeti, da se je ogenj ugnel. Nobenega upanja ni več, da bi bil kateri od zasutih še živ.

Zene, sorodniki in otroci od zasutih jokajo in tarnajo, da človeka srce boli, ko to opazuje. Tako pravi očevidec. Dasi ravno sneži in je vreme mrzlo, vendar se ne premaknejo revniki od vhoda v jamo. Nemo zrejo proti žrelni in še vedno upajo, da je le morda pomota in da niso še vsi mrtvi.

Eksplodzija je bila tako silna, da je skupino rudarskih vozikov dobesečno razneslo na kosce.

Policija dela red, da se delo reševalcev ne zadržuje.

DRAGOCEN TOVOR.

Iz Chile so pripeljali v Združene države veliko množino suhega zlata, katerega so naložili v National Bank of Commerce.

New York, N. Y. — Druga najdragocenejša pošiljatev iz Južne Amerike v Združene države je pošiljatev suhega zlata, katerega je pripeljal iz Chile parnik Teno v vrednosti 10 milijonov dolarjev. Enkrat prej je pripeljal parnik Leviathan zlata v Združene države v vrednosti \$17,000,000. — To dragoceno kovino je poslala Banco Central de Chile, Santiago, državni trgovski banki v New York.

Ker se je bilo bati, da bi ne bil parnik napaden od morskih roparjev, ki so še aktivni ob afriški in kitajski obali, so zalaženo dobro zavarovali. Nalašč za to so s cementa sezidali na parniku močno blagajno, katero je stražila oborožena straža. Na obrežju je čakalo na zlato spremstvo, obstoječe iz pet oklopnih avtov, ki so bili opremljeni s strojnimi.

KOMUNISTIČNA ZAROTA NA GRŠKEM ODKRITA.

Pangolos, grški diktator, je napoti komunistom. — Revolta v Lisbonu zadušena, 120 upornikov aretiranih, med njimi tudi voditelji.

Atene, Grčija. — Odkrili so zaroto komunistov, ki so namestili usmrtni grškega diktatorja Pangalosa. Policija je našla dokumente, ki so pričali, da so bili grški komunisti v zvezi s tretjo internacionalo v Moskvi. Poročilo pravi, da so na podlagi teh dokumentov aretirali tri komuniste.

Lisbona, Portugalska. — V sredo je završalo po mestu, izbruhnila je slabo preračunana revolucija, katere je pa bila prav naglo zadušena. Col. Justiniano Esteves se je nameraval polastiti vlade, kar mu je pa spodletelo.

Revolucionarji so razpotali z dvema baterijama topničarjev, ki so se utrdili nasproti Lisbone in streljali v mesto. — 20 oseb je bilo ranjenih in več hiš je poškodovanih. Na trdnjavi San George so dobili od vlade ukaz, naj odprejo ogenj na upornike. Po triurnem boju so se revolucionarji podali. — Vlade čete so aretirale 120 upornikov, med njimi so tudi voditelji z Estevesom, katere so prepeljali po reki Tagus v Lisbono.

Domneva se, da so te nemire izzvali radikalci. Zdaj vlada mir in revolucija je pri kraju.

TURČIJA NI POTOLAŽENA, MANJKA JI TUDI DENARJA.

Angora, Turčija. — Sovražstvo proti Ligi in Angliji v Turčiji se nikakor ne more poleči. Turčija bi danes napadla Anglijo in z orožjem v rokah skušala poravnati spor radi Mosulja, ko bi le imela za to sredstev. Denarja ji manjka, zato miruje, ne miruje pa zato, da se strinja z ligo odredbo.

Veliko je prizadevanje Mustafa Kemal paše, da bi nekoliko pomiril razburjene duhove. Njegovo prizadevanje pa nima veliko vspeha, vojno razpoloženje vlada v državi — četudi ne mislijo na zmago, a vendar bi radi vsaj nekaj stori-li in se maščevali.

Tudi Kemal sam je mnenja, da bi bilo treba udariti. A zaveda se težkoče, ki bi nastale, ako bi se spustili v boj, ko nimajo denarja, a tudi ne veliko upanja za dobavo kredita. Kakor je znano, je Kemal in nekateri njegovi prijatelji vzel blagajno turške vlade v svoje zasebne koristi, z državnim denarjem špekulira. Postal je tudi farmar in lastnik veleposestev. Govore, da je paša zelo obogatel.

Edini prijatelj Turčije je da-

BRATA ROOSEVELT USTRELILA 11 TIGROV.

Delhi, Britiška Indija. — Col. Roosevelt in njegov brat, kapitan Kermit, ki se v spremstvu nekaterih Angležev nahajata na lovu na divje zveri v Nepal, sta ustrelila 11 tigrov. Oba brata imata seboj tudi svoje so-proge.

NEMČIJA PRISTOPI K LIGI NARODOV.

Vrnilo se je glasovanje v nemškem državnem zboru za pristop k Društvu narodov, kjer so zmagali prijatelji pristopa z 18 proti 8 glasovom.

Berlin, Nemčija. — Odbor, za zunanje zadeve v nemškem državnem zboru je glasoval za pristop Nemčije k Društvu narodov z rezultatom 18 proti 8. Ko se bo vložilo tozadevno aplikacijo, bo Nemčija postala članica Društva narodov in s tem splohila pogodbo, katero so poleg drugih podpisali tudi zastopniki Nemčije v Locarno.

Zunanji minister Stresemann je očrtal vladni program, kakšen pomen ima za Nemčijo pristop k Društvu narodov. Njegovemu izjavljanju je pritrjeval kancler Luther s svojim kabineto in ga podpiral v boju z nacionalisti, fašisti in komunisti, kateri jako nasprotujejo pristopu Nemčije k Ligi.

Predno se bo vložila aplikacija za pristop, se bodo še dobro posvetovali moči, ki imajo vodilno moč v rokah po deželah, katere tvorijo nemško državo. Sklicala se bo seja, na kateri se bo preračevalo vse mogoče, pridržki se bodo določili, ker, znano je, da Nemčija pristopi le pod gotovimi pridržki k Ligi. Zadnje besedo, katere bo pa odločilna, bo imel predsednik Hindenburg.

RUSKI DELAVCI V DETROIT, MICH.

Moskva, Rusija. — Sovjetska vlada namerava poslati za dobro enega leta 100 delavcev v Detroit, Mich., kjer bi se izurili v vsem potrebnem pri delu avtov in traktorjev. Ruska vlada ima v Kavkazu in Sibiriji sedem šol, kjer se poučuje mehaniki, da bodo vedli kako se ravna s traktorji. V spomlad bo poslanih iz Amerike v Rusijo 20,000 traktorjev.

POTRES NA JAPONSKEM.

Tokio, Japonsko. — V Amatori so občutili v sredo silen potresni sunek, ki je trajal eno minuto in 15 sekund. Podrobnosti niso znane.

nes sovjetska vlada v Rusiji. To pa zato, ker prefrigani ruski židje vidijo, da je poleg Kitajske le še Turčija njih molzna krava. Gotovo je, da obstoji med Turčijo in sovjetsko vlado v Rusiji tajna pogodba, po kateri sta zavezani ena drugi pomagati v slučaju vojne.

IZ LJUBOSUMNOSTI.

Mrs. Mabel Mayer, soproga Lee Mayerja, načelnika neke kompanije, ki izdeluje filme v Los Angeles, je postala ljubosumna na igralko Miss Elsa Granger. Zvabila jo je v neko stransko sobo v hotelu in ji vrgla v obraz neko kislino, katere ji je obraz opalila in ga popolnoma popačila. Na sliki je gojenja Mrs. Mayer, dolnja Miss Granger.

KRIŽEM SVETA.

Havana, Cuba. — Med ameriški vojniki in Kubanci je prišlo do pretepa, pri čemer je bil eden vojakov ubit, eden pa ranjen. Vzrok prepira in posledice se pripisuje pijanosti.

Loogoteec, Ind. — Ogenj je izbruhnil v Walker milnu, katerega je popolnoma uničil. Škoda je cenjena na \$50,000. Deset tisoč bušlov pšenice in tri tisoč vreč moka je zgorelo. Kako je ogenj nastal, nihče ne ve.

Muncie, Ind. — Nabira se sklad za dom bolniških streljnic in bolnišnice, pod imenom Ball Memorial Hospital, ki bo opremljen z vsem najmodernejšim. Nabranih je že \$1,650, varna Ball Bros., katere je že 000. Največ je prispevala to-prispevala v razne dobrodelne namene v državi Indiana tri milijone dolarjev.

Chicago, Ill. — Arthur Kirm, star 17 let, 6350 South Green St., je zadobil težke poškodbe od strela, ko se je med prepirom z dvema črnecema vnel boj z revolverji in ga je ena krogla zadela v bok.

Pariz, Francija. — Geo. Helidize, bivši častnik, je nameraval usmrtiti konzula sovjetske vlade in je napravil precejšno škodo na poslopju, predno so ga aretirali in mu ubranili, da ni izvršil svojega namena.

Mesec februar je mesec katoliškega tiska. Kaj bo torej storil(a) za katol. list Amer. Slovenec?

OGENJ UNIČIL STARI SAMOSTAN V RUSIJI.

Moskva, Rusija. — Starodavni samostan Tikhv, iz 16. stoletja, nekdanj največji in najimenitnejši na svetu, kateri se je nahajal 100 milj vzhodno od Leningrada, je danes pogorišče. Ogenj ga je uničil popolnoma.

PRIPRAVE ZA OBISK BORAH V CHICAGO.

V Chicago je veliko zanimanje za prihod senatorja Boraha, kateri bo na rojstni dan Washingtona obiskal mesto in govoril v kolizeju.

Chicago, Ill. — Priprave so v teku, da se dostojno sprejme senatorja Boraha v našem mestu. Borah, kakor znano, je velik nasprotnik onim, ki so glasovali za pristop Zedinjenih držav k svetovnemu razsodišču. Kakor povsod drugod širrom Unije, tako ima Borah tudi v našem mestu veliko prijateljev, ki se strinjajo z njegovo opozicijo. Zato je zanimanje tako veliko. Prostor v kolizeju je zelo obširen, a brezdvomno bo premajhen.

Borah si je nadel težko, ako ne neizvedljivo nalogo, Ameriko pripeljati nazaj na tir neodvisnosti, da bi odstopila od svetovnega sodišča, h kateremu je šele pristopila.

Ko se je raznesla vest po čikaškem republikanskem taboru, da je senator Borah sprejel vabilo in pride dne 22. februarja v Chicago, je zavladalo v mestu veliko veselje, kajti večina vplivnih mož soglašala s politiko senator Boraha.

VIHAR V KALIFORNIJI.

San Pedro, Cal. — Strašni vihar je divjal ob južni obali Kalifornije. Veliko škode je napravil hišam in več malih parnikov in čolnov se je potopilo. Kolikor je znano do sedaj, so prišle ob življenje tri osebe. Velika nevarnost je za plesno dvorano, ki je na pomolu Santa Monica, katere je cenjena nad en milijon dolarjev. Delavci, ki se delajo na poslopju, so bili primorani delo zapustiti, ker se je za bati, da bo vse skupaj uničeno.

Los Angeles, Cal. — Reginald Denny, kino-igralec Universal Film kompanije je šel v San Diego na ribji lov. Ker se pa ni vrnil, je ravnateljstvo kompanije v skrbeh, da ga ni zalotil vihar in se s čolnom vred potopil, zato je takoj poslal dva aeroplana na poizvedovanje.

VLAK SKOČIL S TIRA.

Chicago, Ill. — Promet na Rock Island progi je bil ustavljen več ur, ko je tovorni vlak skočil s tira. Nesrečo je povzročilo strto kolo, katero niso preje opazili. Ranjen ni bil nihče.

KATOLIČAN BREZ KATOLIŠKEGA LISTA JE NIČ!

Iz neodrešene domovine.

ODLOMEK PISMA, KI GA JE PISAL SLOVENEK V ITALIJANSKEM ROBSTVU KOT NOVOLETNO VOŠČILO LJUBLJANSKEMU SLOVENCU. — DRUGE ZANIMIVE VESTI.

Novoletni pozdrav iz Primorja.

Sedmi božič je letos vtonil v večnosti, odkar ne velja več za nas pozdrav "Mir ljudem..." Naši božiči so za nas le trpek spomin na tiste tople božične dni, ki so bili, pa jih ni več. Letos bo spomin nanje še trpkejši. Saj bo mera tihega gorja brž pri robu.

Ob koncu leta gledamo na razvaline našega šolstva. Ljudske šole so postale potujočevalnice. Otrok ne sliši več od svojih učiteljev dobre slovenske besede. Dodatnih slovenskih ur skoro nikjer nečemo poznati. In kako bi jih, ko pa je v načrtu raznarodovanje, da bo treba vse slovensko učiteljstvo nadomestiti z laškimi.

Prosvetna društva, ki nimajo s politiko najmanjše zveze, so v stalni nevarnosti. Prireditelj skoro ne smejo več imeti. Pač pa oblastva z vneto podpirajo ples.

Raznarodovalci, to so krajni oblastni v zvezi z izvrški slovenskega ljudstva, ki so zatajili dom in rod, so zasnovali drugačen načrt. Ljudstvo je treba gospodarsko streti, potem ne bo imelo več odporne sile.

Prikriti načini raznarodovanja v rokah, kakor jih zna le romansko pleme, hočejo za-treti zadnje sled slovenstva med Triglavom in jadranskimi bregovi.

Smrtna nesreča z avtomobilom.

V bližini rabeljskih rudnikov je zašel sofer Mihael Ribar z avtomobilom v sneg in meglo, vsled česar je zdrknil s ceste v globok prepad. Sofer se je ubil.

Smrtna kosa.

V Gorici je umrl v visoki starosti Jurij Ribičič, oče učitelja in znanega mladinskega pisatelja Josipa Ribičiča.

Šikane.

"Goriška Straža" poroča, da je poštna uprava ponovno vrnila vso pošiljatev "Zbornika," češ, da morajo biti vsi naslovi pisani v italijanščini, daš tak predpis ne obstoja. Uprava mora vse naslove znova opremiti. Z malenkostnimi sredstvi se bo-ri italijanstvo.

Postojna.

Od novega leta dalje se v Postojni dnevno nadaljujejo potresni sunki. Prebivalci so do sedaj zaznamovali že nad 30 potresnih sunkov, in sicer od 1. januarja ob 19.10 zvečer do 2. januarja ob 10. dopoldne skupno 28; 3. jan. 5, 4. jan. 6, 5. jan. 5 in 6. jan. 4 potresne sunke. V noči od 6. na 7. m. m. so čutili štiri potresne sunke. Tudi danes, 7. jan. ob 5:15 so zaznamovali močan potresni

sunek. Zdi se, da je potres v zvezi z ondotno podzemeljsko jamo. Človeških žrtev k sreči ni bilo. Skoraj vse hiše so več ali manj poškodovane. Številni dimniki so porušeni. V jami se je vsled potresa porušil krasen stalagmit, ki meri v premeru 1 m. Prebivalstvo je skrajno vznemirjeno. Mnogi prenočujejo na prostem.

Smrtna kosa.

V Trstu je umrla gospa Frančiška Svab, p. d. Škabar. Pokopali so jo v torek, 5. januarja. N. v. m. p. — V Aleksandriji-Trstu je umrla po kratki mučni bolezni Helena Rijavec, sorodnica družin: Rijavec, Stibel in Špacapan. Pokoj njenemu pepelu!

Samomor železničarja.

42letni železniški sprevodnik Andrej Barelo v Trstu je izvršil strašen samomor. Prezeral si je vrat z britvijo ter je popolnoma izkrcaval. Vzrok samomora je bila nevrastenija.

Človeški plod na ulici.

V Trstu se je našel na vogalu ulice XX. Settembre trimesečni človeški plod, zavrt v cunje.

V Trstu

sedaj lovijo tatove dan in noč. Po roparskem napadu, katerega žrtev je bil mestni stražnik Cattaruzza, deluje policija z vsem aparatom, da polovi sumljive osebe, katerih je v mestu ogromno število. Med ujetimi jih je osem, ki so priznali 18 tatvin za približno 300,000 lir. Razpisana je nagrada 5000 lir za onega, ki bi razkril roparske napadalce na mestna stražnika.

Denarne pošiljatev. V JUGOSLAVIJO ITALIJO AVSTRIJO. itd.

Naša banka ima svoje lastne zveze s pošto in zanesljivimi bankami v starem kraju in naše pošiljatev so do-stavljene prejemniku na dom ali na zadnjo pošto točno in brez vsakega odbitka.

Naše cene za pošiljke v dinarjih in liranah so bile včeraj sledeče: Skupno s poštnino:

500 — Din.	\$ 9.55
1,000 — Din.	\$ 18.75
2,500 — Din.	\$ 46.75
5,000 — Din.	\$ 93.00
10,000 — Din.	\$ 185.00
100 — Lir.	\$ 4.70
200 — Lir.	\$ 9.05
500 — Lir.	\$ 21.75
1,000 — Lir.	\$ 42.25

Pri pošiljkih nad 10,000 Din. ali nad 2000 tir poseben popust.

Ker se cena denarja šestokrat me-nja, dostikrat docela neuporabno je absolutno nemogoče določiti cene vnaprej. Zato se pošiljatev nakazuje po cenah onega dne, ko mi sprejme-mo denar.

DOLARJE POŠILJAMO MI TUDI V JUGOSLAVIJO IN SICER PO POŠTI KAKOR TUDI BRZOJAVNO.

Vse pošiljatev naslovite na **SLAVENSKO BANKO**

ZAKRAJŠEK & ČESAREK
455 W. 42nd St. New York, N. Y.

AMERIKANSKI SLOVENE

Prvi in najstarejši slovenski list v Ameriki.

Ustanovljen leta 1891.

Izhaja vsak dan razen nedelj, ponedeljkov in dnevor po praznikih.

Izdaja in tiska:

EDINOST PUBLISHING CO

Naslov uredništva in uprave:

1849 W. 22nd St., Chicago, Ill.

Telefon: Canal 0098.

Naročnina:

Za celo leto \$5.00

Za pol leta \$2.50

Za Chicago, Kanado in Evropo \$6.00

Za celo leto \$8.00

Za pol leta \$3.00

Published by:

EDINOST PUBLISHING CO

Address of publication office:

1849 W. 22nd St., Chicago, Ill.

Phone: Canal 0098.

Subscription:

For one year \$5.00

For half a year \$2.50

Chicago, Canada and Europe \$6.00

For one year \$8.00

For half a year \$3.00

POZOR: Številka poleg našega naslova na listu znači, do kdaj imate list plačati. Obnavljajte naročnino točno, ker s tem veliko pomagata listu.

DOPISI važnega pomena za hitro objavo morajo biti doposlani na uredništvo vsaj dan in pol pred dnevom, ko izide list. Za zadnje številko v tednu je čas do četrtega dopoldne. Na dopise brez podpisa se ne odziva.

Entered as second class matter November 10, 1925, at the post office at Chicago, Illinois, under the Act of March 3, 1879.

Rev. J. M. Trunk:

Ločiti je treba.

Zakonodajstvo se z marsičem bavi, s čemer bi se vsaj v ob-

če ne imelo. Posledica je, da smo splošno z različnimi zakoni pre-

obloženi, in mnogi ne vedo, ali naj se obrnejo na desno, ali na

levo, da ne pridejo v konflikt s kakim zakonom. Zelo obžalo-

vanja posledica je potem tudi ta, da se polasti mnogih nekaka

mržnja do vsakega zakona, do postavljanih zborov, in imamo

mesto navidezne svobode okrove raznih zakonov in nezadovolj-

stvo, še več, hudo delstvo, ker se zakon sploh zaničuje.

Ne manjka resnih glasov, ki vidijo nevarnost takih razmer

in zahtevajo odpravo. S tega zla v tem oziru se ne bo moglo

odstraniti, s pametnim postopanjem pa se lahko marsikaj iz-

boljša. Treba je strogo ločiti.

Vzemimo n. pr. dve pogoji, s katerima se bavijo ali se bo-

do bavili razni zakonodajski zbori v posameznih državah. Ena

panoga zadane nauk o evoluciji, druga biblijo.

Iz Virginije poročajo, da bota pri prihodnjih državnih vo-

litvah te panogi zavzele zelo važno vlogo in tvorile važen fak-

tor pri programih ali platformah. Ker nobena zakonodaja ne

more priti preko podlage svetovnega naziranja, je stvar zelo

važna, in se ne bo mogla kratkomalo spraviti iz dnevnega reda.

Evolucija in vse, kar je po sedanjem naziranju z evolucijo

v zvezi, sega globoko v svetovno naziranje in ga postavlja na

materialistično podlago, in to navno radi dejstva, ker se premo-

loči in se obravnava vse na eni podlagi.

Ako zakonodaja neče imeti prav ničesar opraviti z mate-

rialističnem svetovnem naziranjem, potem se mora nekako po-

staviti proti evoluciji, ker se ta od gotove strani izrablja za to

naziranje. Posledica je, da skuša taka zakonodaja zabraniti

učenje evolucije v šolah.

Ker pa so naziranja o evoluciji sami zelo razdrojena in bodo

nekateri naravnost želeli, da bi se materialistično svetovno na-

ziranje potem poučevanja evolucije naravnost razširilo, in dalje

zabranitev poučevanja kakave novega resničnega ali dozdene-

ga nauka nasprotuje zahtevani prostosti in svobodni vede, nasta-

nejo konflikti in razburiljivi boji na političnem polju, kamor,

kakor ravno pri razmotrivanju o evoluciji, nikakor ne spadajo.

Stvar bi se morala spraviti v pravi tir. Naj bi evolucija

ostala tudi le teorija, kakršna je dozdaj, ne gre, da bi kaka za-

konodaja skušala poučevati kako teorijo, ker je samo teorija,

niti ne, ako bi gotovi krogi, kakor se pri evoluciji dogaja, ho-

teli evolucijo izrabljati za svoj materializem in svoje materia-

listično svetovno naziranje. Nespametno je, ako se kdo neče

baviti z naukom, ki je morda samo teorija, ali ki navidežno

vsaj nasprotuje njegovemu svetovnemu naziranju, še bolj ne-

spametno pa, ako skuša zakonodaja res zgrešne posledice iz

kake teorije ali nauka zabraniti s tem, da sploh zabrani pouč-

evanje teorije ali nauka. To bi bilo usodopolno pospeševanje

ignorance. Neumestna omejitev gotove mere svobodnega gi-

banja ali poučevanja ne bo nikoli rodila dobrega sadu, temveč

zlo podvojilo. Glede evolucije se to jasno vidi v Evropi, kjer

se malo za stvar zmenijo v javnosti, dočim dela zadeva in bo

delala tu v Ameriki dosti prahu in duhove hudo razburjala.

Ločiti je treba. Zakonodaja naj nauka kot takega ne sku-

ša zabraniti, izrabo in zlorabo naj pa skuša omejiti. V Kalifor-

niji so v tem oziru sprejeli dobro postavbo, ki poučevanje evo-

lucije kot teorije dovoljuje, ne pa kot dokazanega dejstva. Ma-

terijalisti, ki si dajajo na evolucijo in jo izrabljajo, so s tem iz-

postali laži.

Prav enako je tudi z poučevanjem biblije. Biblija je pod-

laga vsaj v nekaterih ozirih krščanskega svetovnega naziranja.

Državi in državniki reš ne more biti vse eno, ako v Zedinje-

The first and the oldest Slo-

venian newspaper in America.

Established 1891.

Issued daily, except Sunday, Mon-

day, and the day after holidays.

Published by:

EDINOST PUBLISHING CO

Address of publication office:

1849 W. 22nd St., Chicago, Ill.

Phone: Canal 0098.

Subscription:

For one year \$5.00

For half a year \$2.50

Chicago, Canada and Europe \$6.00

For one year \$8.00

For half a year \$3.00

POZOR: Številka poleg našega naslova na listu znači, do kdaj imate list plačati. Obnavljajte naročnino točno, ker s tem veliko pomagata listu.

DOPISI važnega pomena za hitro objavo morajo biti doposlani na uredništvo vsaj dan in pol pred dnevom, ko izide list. Za zadnje številko v tednu je čas do četrtega dopoldne. Na dopise brez podpisa se ne odziva.

Entered as second class matter November 10, 1925, at the post office at Chicago, Illinois, under the Act of March 3, 1879.

Rev. J. M. Trunk:

Ločiti je treba.

Zakonodajstvo se z marsičem bavi, s čemer bi se vsaj v ob-

če ne imelo. Posledica je, da smo splošno z različnimi zakoni pre-

obloženi, in mnogi ne vedo, ali naj se obrnejo na desno, ali na

levo, da ne pridejo v konflikt s kakim zakonom. Zelo obžalo-

vanja posledica je potem tudi ta, da se polasti mnogih nekaka

mržnja do vsakega zakona, do postavljanih zborov, in imamo

mesto navidezne svobode okrove raznih zakonov in nezadovolj-

stvo, še več, hudo delstvo, ker se zakon sploh zaničuje.

Ne manjka resnih glasov, ki vidijo nevarnost takih razmer

in zahtevajo odpravo. S tega zla v tem oziru se ne bo moglo

odstraniti, s pametnim postopanjem pa se lahko marsikaj iz-

boljša. Treba je strogo ločiti.

Vzemimo n. pr. dve pogoji, s katerima se bavijo ali se bo-

do bavili razni zakonodajski zbori v posameznih državah. Ena

panoga zadane nauk o evoluciji, druga biblijo.

Iz Virginije poročajo, da bota pri prihodnjih državnih vo-

litvah te panogi zavzele zelo važno vlogo in tvorile važen fak-

tor pri programih ali platformah. Ker nobena zakonodaja ne

more priti preko podlage svetovnega naziranja, je stvar zelo

važna, in se ne bo mogla kratkomalo spraviti iz dnevnega reda.

Evolucija in vse, kar je po sedanjem naziranju z evolucijo

v zvezi, sega globoko v svetovno naziranje in ga postavlja na

materialistično podlago, in to navno radi dejstva, ker se premo-

loči in se obravnava vse na eni podlagi.

Ako zakonodaja neče imeti prav ničesar opraviti z mate-

rialističnem svetovnem naziranjem, potem se mora nekako po-

staviti proti evoluciji, ker se ta od gotove strani izrablja za to

naziranje. Posledica je, da skuša taka zakonodaja zabraniti

učenje evolucije v šolah.

Ker pa so naziranja o evoluciji sami zelo razdrojena in bodo

nekateri naravnost želeli, da bi se materialistično svetovno na-

ziranje potem poučevanja evolucije naravnost razširilo, in dalje

zabranitev poučevanja kakave novega resničnega ali dozdene-

ga nauka nasprotuje zahtevani prostosti in svobodni vede, nasta-

nejo konflikti in razburiljivi boji na političnem polju, kamor,

kakor ravno pri razmotrivanju o evoluciji, nikakor ne spadajo.

Stvar bi se morala spraviti v pravi tir. Naj bi evolucija

ostala tudi le teorija, kakršna je dozdaj, ne gre, da bi kaka za-

konodaja skušala poučevati kako teorijo, ker je samo teorija,

niti ne, ako bi gotovi krogi, kakor se pri evoluciji dogaja, ho-

teli evolucijo izrabljati za svoj materializem in svoje materia-

listično svetovno naziranje. Nespametno je, ako se kdo neče

baviti z naukom, ki je morda samo teorija, ali ki navidežno

vsaj nasprotuje njegovemu svetovnemu naziranju, še bolj ne-

spametno pa, ako skuša zakonodaja res zgrešne posledice iz

kake teorije ali nauka zabraniti s tem, da sploh zabrani pouč-

evanje teorije ali nauka. To bi bilo usodopolno pospeševanje

ignorance. Neumestna omejitev gotove mere svobodnega gi-

banja ali poučevanja ne bo nikoli rodila dobrega sadu, temveč

zlo podvojilo. Glede evolucije se to jasno vidi v Evropi, kjer

se malo za stvar zmenijo v javnosti, dočim dela zadeva in bo

delala tu v Ameriki dosti prahu in duhove hudo razburjala.

Ločiti je treba. Zakonodaja naj nauka kot takega ne sku-

ša zabraniti, izrabo in zlorabo naj pa skuša omejiti. V Kalifor-

niji so v tem oziru sprejeli dobro postavbo, ki poučevanje evo-

lucije kot teorije dovoljuje, ne pa kot dokazanega dejstva. Ma-

terijalisti, ki si dajajo na evolucijo in jo izrabljajo, so s tem iz-

postali laži.

Prav enako je tudi z poučevanjem biblije. Biblija je pod-

laga vsaj v nekaterih ozirih krščanskega svetovnega naziranja.

Državi in državniki reš ne more biti vse eno, ako v Zedinje-

nih državah nad 20 milijonov otrok nima nobenega pouka o kr-

ščanskem naziranju. Nastanejo pa težave, ker s poukom ali

vsaj čitanjem biblije se lahko širi tudi sektirarstvo, ko se mora

biblija čitati v neki prestavi, ki je lahko najmanj pomanjkljiva

ali celo namenoma prirojena, ali pa, ko se besedilo nekako

razlaga v prilog gotove sekte. Izločiti biblijo se pa zopet pra-

vi pospeševati nevednost, ignoranco, ker gotovo morda biti škod-

ljivo, ako bi se skušalo zabraniti se z biblijo vsaj seznaniti, toraj

s knjigo, ki igra v svetovnem naziranju in v naši kulturi tako

važno vlogo. Zopet je treba ločiti in najti pravo pot, da se do-

seže uspeh, a se omeji mogoča zloraba.

Waukegan, Ill.

Ker že dolgo ni bilo nobene-

ga dopisa v našem priljublje-

nem listu, sem se namenil jaz

napisati par vrstic, kako se

imamo v Waukeganu in No.

Chicago.

Najprvo žalostno novico. —

Dne 23. januarja je tukaj u-

mrli rojak John Grom po dolgi

mučni bolezni. Pokojni je bil

doma iz stare Vrhne in je bil

v Ameriki čez dvajset let. Tu-

kaj zapuščila ženo in sedem ne-

preskrbljenih otrok in brata

Fr. Groma. Bil je član društva

Marije Pomagaj št. 79 KSKJ,

katero mu je oskrbelo lep po-

greb.

Predpust se bliža h koncu in

s tem tudi razne veselice in za-

bave. Veselica z igro, katero

je zadnjo nedeljo priredilo dr.

sv. Družine v korist nove šole,

je bila zelo dobro obiskana in

kolikor mi je znano, se je tudi

v gnetnem oziru zelo dobro ob-

nesla.

V nedeljo dne 7. februarja

pa priredi naš Slov. dramatični

klub veliko maskaradno vese-

lico v Fr. Svetovi dvorani.

Gotovo je, da bo letošnja pre-

kosila vse prejšnje, katere je

naš klub priredil. Mask kot se

sluši, bo toliko, da bodo morali

dvorano razriniti, da bodo mo-

gile vse notri.

Podelile se bodo maskam

razne nagrade, kot najpomelj-

livejši, najlepši itd., kot bodo

to določili v to postavljene so-

diki. Igrala bo naša Holy Name

orkestra. Torej zabave bo do-

volj za vse in vsi, ki se hoče-

te v resnici dobro zabavati, le vsi

pridejo na to veselico. Začetek

bo ob 7. uri zvečer. Vstopnina

za maske 75c, za občinstvo 50

centov.

Na pustno nedeljo, dne 14.

februarja pa priredi svojo ve-

selico z igro društvo Vitezi sv.

ŽENSKI SVET

VZGOJA.

Prvi začetki opravljanja.

Ne moremo si misliti, kako zgodaj se že prikrade v malo otrokovo srce prvo, tako grdo veselje nad tujo nesrečo. Mali gospodar, ki misli, da se mu mora v celotni dom vse klanjati in vse delati po njegovi volji, si kaj dobro zapomni tistega, ki se mu je kdajkoli postavil po robu. Ker čuti, da je vendar v hiši nekdo, ki se mu ga je bati, je seveda zelo omejen v svoji samovolji in vedno čaka, kdaj nanese prilika, da se bo nad njim maščeval. Sam pa ni dovolj močan, da bi mogel to izvesti; zato prvo nezgodo, ki se onemu pripeti, mesto da bi jo obžaloval in bi se mu prizadeval smilil, mu pa prav iz srca privošči. Prav tako tudi temu svojo nenaklonjenost rad pokaže, kjer le more. Ker je navadno mati vsa v skrbeh za otroka, mu s tem daje prav mnogo prilike, da se oglašajo pogosto pri nji z neutemeljenimi tožbami o tej ali oni osebi, ki se noče ukloniti otrokovim zahtevam. Velika in važna naloga matere pa je, da te prve izrodke otrokovega nepravilnega ravnanja s svojo okoliščino kar se da hitro zatira. Drugače je celo nevarnost, da gre otrok še za en korak naprej in ne govori materi samo o resničnih dejstvih, ki jih je doživel pri dozdnevno sebi neprijaznih osebah, ampak si take stvari čisto enostavno izmislil. Prav tako mora mati z vso doslednostjo zatirati otrokovo nagnjenje, ki ga prav pogosto kaže s tem, da druge ponižuje in zmanjšuje vrednost njihovih dela. To nizkotočno početje naj mati otroku označi kot veliko podlost, ki dela človeka ne vrednega njegovega dostojanstva. Če tu, v prav zgodnji mladosti, naj mati včepi otroku v srce odpor zoper vsako sovražno nagnjenje. Saj je sovrastvo ono zlo, ki v najlepše razmerje človeškega življenja prinaša toliko gorja in bridkosti: razdira prijateljske vezi, uničuje zaupanje in zvestobo v družinah in ruši vsakršno skupnost v družabnem življenju. Primerno priliko za pouk ravno nasprotnih lepih lastnosti, ji nudi razgovor o lepem, ljubeznivi in zaupanju polnem razmerju med člani sv. Družine. Dokazano je, da je o božičnem času otrokovo srce najbolj dovzetno za ves pouk, ki ga matere nameni na zgled malega Jezusa. Saj mu je srce tako polno tih in neznanih blagih nagibov, ki jih je prejel pri jasi. Naj bi naše matere ne zamudile ugodne prilike za vzgojo otrok!

KUHINJA.

Prežganje (Gravy) se napravljajo svetlo in temno. Za goste juhe in za večino prikuh rabimo svetlo prežganje. Za krompirjeve prikuhe, juhe in mesovje nam pa služi temno prežganje. Za nekatere goste prikuhe nam rabita za prežganje mast in presno maslo. Za večino prikuh in mesnih jedi uporabljamo za prežganje samo mast. Skoro v vsako prežganje denemo kako začimbo: največkrat čebulo in peteršilj; za nekatera jedila pridenemo poleg čebule tudi nekoliko sladkorja. Kadar hočemo narediti svetlo prežganje, tedaj denemo v kozico primerno količino masti, in ko je vroča, vržemo vanje drobno zrezano čebulo. Ko to zrumeni, pridenemo še zelen peteršilj in takoj tudi moko in ko to zarumeni, zalivamo med mešanjem najprej z mrzlo vo-

do, nato še z gorko ali juho. Kadar hočemo narediti temno prežganje, takrat denemo v vročo mast najprej moko in ko moka zarumeni, pridenemo še čebulo, ko zarumeni tudi ta, prilijemo nekoliko vode ali tudi nekoliko kisa, če je prežganje namenjeno za kako okisano jed. Kadar potrebujemo za prežganje sladkor, ga vrzimo obenem s čebulo v vročo mast, in ko oboje zarumeni, pridenemo moko, ki jo zrumenimo pa samo nekoliko. Kadar rabimo za prežganje mast in presno maslo, tedaj zrumenimo najprej v vroči masti čebulo, in nato pridenemo še presno maslo. Ko se ta speni (kar je naenkrat), pridenemo še zeleni peteršilj in moko, katero pa zrumenimo le malo. Količina masti in moke je označena pri posameznih receptih; največkrat vzamemo enako težo ali mero masti in moke. Če pa hočemo z mastjo štediti, tedaj pa lahko vzamemo za eno količino masti dve količini moke, torej za eno žlico masti in dve žlici moke ali še več. Seveda se tako prežganje po navadi težko razmeša; najboljšje je, če ga v kozici, v kateri smo ga naredili, razredčimo in potem skozi cedilo precedimo k jedi.

Pariti. Ako damo v kozo meso, zelenjavo ali sadje, pridenemo malo tekočine, posodo dobro pokrijemo, da ne uhaja para in da se meso, zelenjad ali sadje zmeneča, pravimo, da parimo. Za parjenje so jako dobre nalašč za to narejene kozice, ki se dobro zapro. Ako hočeš pariti govejo pečenko, divjačino, staro domačo ali divjo perutnino, tedaj jo zavij v zlatine rezine in ovij s slanino pretikano pečenko ali divjačino z vrvice. Ali deni v kozico, v kateri si razbelila žlico masti. V njej je povaljaj, da urno zakrbe, potem prilij zajemalko vode ali tudi malo kisa, kakor sodi k dotični pečenki in dobro pokrij.

Pražiti. Pražimo tedaj, kadar prepečemo na v malo masti kako meso, jetra, krompir, čebulo ali drobtine. Pražimo tudi v sladkorju in sicer: sadje, mandeljne ali lešnike. Nadalje pražimo kavo in ječmen, kot Knajpovo kavo, ali rž, kot Vydrovo kavo.

Potolči, stlačiti. — Potolče se v prvi vrsti goveje meso, da je bolj mehko in drobljivo, ko se potem da parit ali kuhati. V možnarju se tolečejo dišave, sladkor, mandeljni ali kako meso. V možnar devaj vsaki pot le malo in ovij na njega prtič, da ne odleže ven, kar tolečeš.

Mr. Telser

PREDSEDNIK

HANKAN JEWELRY COMPANY, INC.

2209 WEST 22nd STREET,

CHICAGO, ILL.

NAZNANJA

da naj vsakdo pazi na njegov oglas v prihodnji sredini številke.

Izvanredna ponudba in propozicija za srebrne namizne predmete. Trajalo bo samo dva tedna od prihodnje srede.

POGOJI IZVANREDNI ZA GOTOV DENAR ALI NA LAHKA ODPLAČILA! KUPITE IN PLAČAJTE, KAKOR VAM JE PRAV!

Naša trgovina se nahaja dvoje vrat zapadno od Metropolitan State banke.

Strup je pila v sodni dvorani v Gorici pri razpravi Viktorija Faganelli. Neka vprašanja so jo tako razburila, da je potegnila stekleničko iz žepa in izpila strup. Odpeljali so jo takoj v bolnico, kjer so ji izprali želodec in je sedaj Faganelli jeva izven nevarnosti. Pri razpravi je šlo za neko denarno zadevo.

V Medani

v zapadnih Brdih so se pripravljali na zabavno prireditev na Silvestrov večer. Ali prosvetno društvo je dobilo zadnji hip odlok podprefektore v Gradski, da je prireditev prepovedana.

Vsi, ki boste za časa jubilejne kampanje "Amer. Slovenca" pošljali naročnino na upravništvo, se poslužujte teh kuponov. Volite za one, ki delajo za skupni blagor našega naroda.

Volilni kupon za agitatorje.

Upravništvu "Amer. Slovenca" Chicago, Ill.

Dne.....1926

Pridobil(a) sem Vam.....novih naročnikov in za

njih naročnino pošiljam \$.....

Naročnino je obnovilo.....naročnikov, kar znaša

\$.....

Skupno število volilnih glasov je.....

Glasujem za.....

(Naslov).....

kot najzaslužnejšega Slovenca (Slovenko) na polju katoliškega rodoljubja v Ameriki.

Imena teh, ki so mi plačali naročnino, Vam pošiljam na priloženi listini. Pošljite vsem jubilejni spominek.

Jaz si izvolim nagrado.....

Podpis agitatorja.....

Naslov.....

VAŽNO: — Pazite, da bodo naslovi naročnikov, katere nam pošiljate, pravilno napisani. Označite natančno, koliko je kdo plačal naročnino.

Volilni kupon naročnikov.

Upravništvu Amer. Slovenca, Chicago, Ill.

Dne.....1926

Priloženo Vam pošiljam \$..... za obnovev moje

naročnine na list "Am. Sl." Mojih volilnih glasov je.....

Glasujem za.....

Naslov.....

kot najzaslužnejšega Slovenca (Slovenko) na polju katoliškega rodoljubja v Ameriki.

Pošljite mi jubilejni spominek.

Podpis pošiljatelja.....

Naslov.....

POZOR! POZOR!

Lastništvo veletrgovine Albert Lurie Co. naznanja vsemu občinstvu, da bo imelo prihodnji ponedeljek dne 8. februarja 1926 veliko letno razprodajo. Cene so čudovito znižane. Prodajajo se bo kupcem, ki bodo imeli kupone. Te kupone lahko vsaka gospodinja izreže iz današnje številke tega lista iz oglasa veletrgovine Albert Lurie Co. Kdor ne bo imel kupona ne bo dobil znižane cene. Torej je v korist vsakega, da izreže kupone in jih pokaže prodajalcu ali prodajalki v Lurietovi trgovini, za vsako blago, ki ga hoče kupiti. Ne pozabite tega! (Adv.)

Posebna ponudba na očala.

Ciste primerne očale za čitanje, šivanje za vsako daljavo. Narejene da pristojajo glavi. Izredna vrednost ob tej priložnosti samo 95c

Striženje las za otroke.

Pošljite vse vaše otroke našim strokovnjakom, ki specializirajo v tej stroki. Zadevoljiva postrežba. Delo garantirano. 20c

Trgovina odprta od 8:30 do 5:30 zvečer;

Ob sobotah od 9. zjutraj do 9. ure zvečer.

TA RAZPRODAJA BO V PONEDELJEK 8. FEBRUARJA 1926

LETNA RAZPRODAJA ZA KUPONE

PRINESITE SEBOJ KUPON!

NAROČIL NE SPREJEMAMO PO POŠTI NE PO TELEFONU.

Poiščite vaše skarje! Gotovo je, da hočete kupiti marsikatero navedeno stvar v tem oglašju, ker prodajajo za neverjetno nizko ceno ob tej priložnosti. Ta razprodaja na kupone je poskušnja, da vidimo, koliko se bo Vas poslužilo te izredne prilike, te razprodaje. V Vašo korist je, da jih izrežete in pridete z njimi v našo trgovino na Blue Island Avenue.

NA TEJ RAZPRODAJI SE NE BO NOBENO BLAGO PRODAJALO BREZ KUPONOV. ZATO IZREŽITE JIH GOTOVO IZ TEGA LISTA!

ŽENSKES SVILENE NOGAVICE.

Najboljša kvaliteta, pravi in lep pristoj. Zname "Rayon" nogavice, črne, rujavkaste in sivo-belkaste barve. Izredna vrednost najmanj 49c. 23c
S tem kuponom samo: 23c
Albert Lurie Co., First floor.

NEBARVANI MUSLIN.

Najboljši nebarvani muslin, "Pride of Dixie" izdelka. Narejen iz močnega okroglega sukanca. Jako trpežno blago. 9c
S tem kuponom samo: 9c
Albert Lurie Co., Second floor.

OBLEKE ZA DEKLETA.

Spomladna moda, narejene po novem načinu za novo sezono. Najfinejša kvaliteta "Amoskeag" gingham. Lepo po novem trimane in opletene. Naravnost privlačne. 84c
S tem kuponom samo: 84c
Albert Lurie Co., Second floor.

USNJATI SLIPPERJI.

Izredno močno narejeni ženski volneni ameriški slipperji iz klobučine. Lepo obdržane in dekorirane. Podplati z mehke jelenovine. Dobro podložene. Barve na izbero. Velikost 4 1/2 do 8. 48c
S tem kuponom samo: 48c
Albert Lurie Co., First floor.

BLAZINE IZ BOMBAŽA.

Nabasane s čistim bombažem, lepo prešite in narejene prvovrstno. Pokrite z močnim blagom. V vseh velikostih, težke 45 funtov. Vredne \$10. S tem kuponom samo: 4.89
Albert Lurie Co., Third floor.

DESKE ZA PRANJE.

Velike vrste, narejene iz belega lesa, okovane z močnim plehom po površini, kjer služi za drgnjenje. 33c
S tem kuponom samo: 33c
Albert Lurie Co., Basement.

SVILENE PLETENINE.

36 inčev široke. Umetne nove barve. Jako popularne za obleke ali bluze. 69c
S tem kuponom samo: 69c
Albert Lurie Co., Second floor.

MOŠKI ROBČI.

Rdeči in plavi, standard kvaliteta. 18 do 24 velikost. Vredni 15c do 25c. 7c
S tem kuponom samo: 7c
Albert Lurie Co., First floor.

OTROŠKI KLOBUKI.

Za deklice, jako lepo izgledajo iz klobučine in drugega blaga, v raznih modah. Barva na izbero. Narejeni jako privlačno in okusno. 45c
S tem kuponom samo: 45c
Albert Lurie Co., Second floor.

UNION SUITS ZA ŽENSKES.

Težke spodnje skupne obleke, narejene iz bombaževine. S svilno obrobljene. Nizek vrat, brez rokavov. Dolge do kolena. Vel. 36 do 44. Vredne 79c. 55c
S tem kuponom samo: 55c
Albert Lurie Co., First floor.

BLANKETI ZA ZIBELKE.

Rdečkasti in plavi, lepo oblikovani. Stičani ob kraju. Velikost 40x30. 56c
S tem kuponom samo: 56c
Albert Lurie Co., Third floor.

"STAMPED SPLASHERS."

Narejen iz lepe bele kotenine. Velikost 18x24. Jako lepo dekoriran z lepimi okraski. Redna vrednost 15c. 7 1/2c
S tem kuponom samo: 7 1/2c
Albert Lurie Co., First floor.

MOSKE HLAČE.

Vredne \$2.50, narejene iz temnega rižastega kašmirja in drugega mesečnega blaga. Dobro in trpežno. Dobro narejene. Velikost 32 do 42. 1.49
S tem kuponom samo: 1.49
Albert Lurie Co., First floor.

KRATKE HLAČE ZA FANTE

ki so vredne \$1.50, narejene iz temnega barvanega kašmirja in rujavega blaga. Lepo urezane in lepo obrobljene. Vel. 8 do 17. 77c
S tem kuponom samo: 77c
Albert Lurie Co., First floor.

"DOUBLE ROASTERS."

Za praženje in parenje pečenk, perutnine itd. Je 14 1/2 inčev dolg, plavo emajliran, s stranskimi ročaji. 49c
S tem kuponom samo: 49c
Albert Lurie Co., Basement.

HISNE OBLEKE.

Noviteta, lepo obrobljene iz gingham blaga, črne satenaste iz takozvanega "Chamray" blaga. Narejene prvovrstno. V vseh barvah. Vel. 36 do 46. 88c
S tem kuponom samo: 88c
Albert Lurie Co., Second floor.

